

Дерев'яно Б.В. Питання доцільності функціонування ПФГ в Україні // Матеріали II міжвуз. наук. конф. студ. і асп. «Маркетинг і підприємництво в перехідній економіці». — К.: КНЕУ. — 2002. — С. 105—107.

Дерев'яно Богдан Володимирович,
Донецький інститут внутрішніх справ МВС України,
ад'юнкту першого року навчання

Питання доцільності функціонування ПФГ в Україні

Після здобуття незалежності, перед Україною постали невідкладні завдання щодо формування стабільної економіки, яка повинна спиратися на різні форми власності. З метою вирішення цих завдань надшвидкими темпами вивчався зарубіжний досвід, розроблялися новаторські програми вітчизняними теоретиками й практиками з економіки та права, в екстреному порядку затверджувалися нормативно-правові акти, до яких постійно вносилися зміни та доповнення. Результатом цього постала можливість ведення підприємницької діяльності в Україні значною кількістю суб'єктів усіх форм власності. Однак, при цьому справляється враження, що у вітчизняній економічній, а особливо юридичній науковій літературі, дещо недооцінюється значення великих інтегрованих структур, що об'єднують промисловий та банківський капітал – промислово-фінансових груп (ПФГ), принаймні у порівнянні з відповідною літературою Російської Федерації.

Таке ставлення уявляється невиправданим, адже в економіці розвинених капіталістичних країн фінансово-промислові групи (ФПГ) є провідною конструкцією промисловості і на їх долю припадає більше половини світового виробництва. Сукупний річний обсяг продажу ФПГ “Міцубісі”, “Міцуді”, “Сумітомо”, “Даїчі Кангін”, “Фуїо”, “Санва” складає приблизно 14-15 відсотків ВВП Японії. Якщо вважати, що загальний річний обсяг складає близько чотирьох трильйонів доларів США, то на ці групи припадає 500 мільярдів доларів США. Зі 100 найбільш великих промислових фірм Японії 70 є членами тієї чи іншої ФПГ [1, с. 48, 51, 53]. Про величину національних виробничих

Деревянко Б.В. Питання доцільності функціонування ПФГ в Україні // Матеріали II міжвуз. наук. конф. студ. і асп. «Маркетинг і підприємництво в перехідній економіці». — К.: КНЕУ. — 2002. — С. 105—107.

комплексів, які формуються всередині ФПГ і ТНК (транснаціональних корпорацій), та є по суті складовими світових відтворюваних ланцюгів і функціонують як ланки нерозривного технологічного механізму-продукту, свідчать такі цифри: 500 найбільших корпорацій у 1994 році одержали доходу 10,2 трлн. дол. США, а прибутку – 281,8 млрд. дол. США [2, с. 136]. ТНК сьогодні налічують приблизно 60 тисяч основних (материнських) компаній і більше 500 тисяч їх зарубіжних філіалів та афільованих (залежних) фірм в усьому світі. Вони контролюють до половини світового промислового виробництва, більше 60% зовнішньої торгівлі, приблизно 4/5 патентів і ліцензій на нову техніку, технології і ноу-хау [3, с. 54]. Про економічну міць ФПГ в усьому капіталістичному світовому господарстві свідчить той факт, що 50 провідних фінансово-промислових об'єднань ряду країн, у тому числі 19 американських, 7 англійських, 10 французьких, 3 німецькі, 2 голландські, 2 бельгійські, 2 швейцарські та 2 шведські, у сукупності тримають під своїм контролем активи безлічі компаній загальною сумою більше 4303 млрд. дол. США [4, с. 631-632]. Навіть Російська Федерація вже має певний позитивний досвід діяльності ФПГ. Так, в 1996 році обсяги виробництва російських ФПГ перевищили 100 трлн. руб. (10% ВВП) [1, с. 68]; а у середині 2000 року лише на частку 35 ФПГ, що реально діяли в РФ, також припадало 10% ВВП [2, с. 137].

Україна теж має відповідну законодавчу базу (Закон України “Про промислово-фінансові групи в Україні” від 21 листопада 1995 року № 437/95-ВР; Положення про створення (реєстрацію), реорганізацію та ліквідацію промислово-фінансових груп, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 20 липня 1996 р. № 781), власний, хоча й не такий значний як у інших країн, досвід, і свої проблеми, пов'язані зі створенням та діяльністю ПФГ в Україні. Серед проблем, зокрема, можна виділити суперечності щодо управління ПФГ та визначення головного підприємства ПФГ; заборону створення ПФГ у сфері торгівлі, громадського харчування, побутового

Деревянко Б.В. Питання доцільності функціонування ПФГ в Україні // Матеріали II міжвуз. наук. конф. студ. і асп. «Маркетинг і підприємництво в перехідній економіці». — К.: КНЕУ. — 2002. — С. 105—107.

обслуговування, матеріально-технічного постачання, транспортних послуг; обмеження кількості банків у ПФГ; існування мінімальної суми розрахункового обсягу реалізації кінцевої продукції ПФГ, за умови якої Кабінет Міністрів України приймає до розгляду проекти створення ПФГ; втрату головним підприємством ПФГ права на будь-які пільги з питань оподаткування, яке воно мало або може мати згідно з чинним законодавством України; недостатні гарантії прав контрагентів ПФГ; вимогу в ефективнішому державному стимулюванні створення та діяльності ПФГ у пріоритетних галузях промисловості та інші.

Проте вивчення передового зарубіжного досвіду дозволить позитивно вирішити ці та інші суперечливі питання, пов'язані із створенням та діяльністю ПФГ, а створення ПФГ, у свою чергу, дозволить дещо прискорити реалізацію програм розвитку пріоритетних галузей виробництва і структурної перебудови економіки України, а також вплинути на покращення деяких макроекономічних показників.

Література:

1. Уткин Э.А., Эскиндаров М.А. Финансово-промышленные группы. — М.: Ассоциация авторов и издателей “ТАНДЕМ”. Издательство ЭКМОС, 1998 г. — 256 с.
2. Краснопольський В.А. Перспективи участі комерційних банків у діяльності ФПГ і ТНК. // Фінанси України. — 2000. - № 7. — С. 136 — 138.
3. Мовсесян А., Либман А. Современные тенденции в развитии и управлении ТНК. // Проблемы теории и практики управления. — 2001. — № 1. — С. 54 —59.
4. Шишкин А.Ф. Экономическая теория: Учебное пособие для вузов. 2-е изд.: В 2 кн. Кн. 1. — М.: Гуманит. изд. Центр ВЛАДОС, 1996. — 656 с.: илл.